

RĪGAS POLITEHNIKUMA / RĪGAS POLITEHNISKĀ INSTITŪTA ABSOLVENTU (1875–1916) DEVUMS JŪRNICĪBAI 19. UN 20. GADSIMTĀ

EDIJS ŠTĀLS*
ALĪDA ZIGMUNDE
RŪTA LAPSA

Rīgas Tehniskā universitāte

Kopsavilkums. Daļa Rīgas Politehnikuma (RP) / Rīgas Politehniskā institūta (RPI) izglītību ieguvušo inženieru saistīja savu dzīvi ar jūrniecību – būvēja kuģus, skoloja nākamos jūrniekus, vadīja Jūrniecības departamenta darbu. RP / RPI absolventi un studenti devuši ieguldījumu jūrniecībai cariskajā Krievijā, Latvijā, Polijā, Vācijā. RPI tika lasīts kurss kuģu būvē, kas vēlāk tika pārņemts arī Latvijas Universitātē (LU). RP absolvents profesors Čarlzs Klarks (*Charles Clark*; 1867–1942) līdz Otrajam pasaules karam bija viens no pazīstamākajiem un ražīgākajiem kuģu, tostarp ledlauža «Krišjānis Valdemārs» projektētājiem; RPI absolvents (1914) admirālis, Latvijas Jūras kara flotes komandieris (1931–1940) Teodors Spāde (1891–1970) darbojās Latvijā starpkaru periodā. «Politehniķi» vadījuši Jūrniecības departamentu (1927–1939; 1942–1944) un strādājuši par skolotājiem jūrskolās, docējuši ar jūrniecību saistītus kursus LU, rakstījuši par jūrniecības jautājumiem presē.

Atslēgvārdi: Rīgas Politehnikuma absolventi, Rīgas Politehniskā institūta absolventi, jūrskolu skolotāji, Jūrniecības departamenta direktori, Krišjānis Valdemārs.

Ievads

2025. gadā tiek atzīmēta ekonomista, publicista, politiķa un Ainažu jūrskolas dibinātāja Krišjāņa Valdemāra (02.12.1825–07.12.1891) 200. dzimšanas diena, kas iekļauta arī *UNESCO* svinamo gadadienu

* Korespondējošais autors.

E-pasts: Edijs.Stals@rtu.lv

© 2025 Edijs Štāls, Alīda Zigmunde, Rūta Lapsa. Izdevējs RTU Izdevniecība.
Raksts publicēts brīvpieejā saskaņā ar *Creative Commons* licenci CC BY 4.0.
(<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

kalendārā. RTU starptautiskajā zinātniskajā konferencē, kas notiek oktobrī, atzīmējot RTU dzimšanas dienu, tradicionāli – kopš 2017. gada – viena diena tiek veltīta RTU vēsturei, katru gadu īpaši izceļot kādu vēsturiski nozīmīgu notikumu vai faktu. RTU Vēstures dienu tradicionāli organizē RTU Inženierzinātņu vēstures pētniecības centrs (IVPC). Šogad RTU Vēstures dienas otrā daļa bija veltīta K. Valdemāram un jūrniecības izglītībai Latvijā. Turklāt RTU ekosistēmā ir atgriezušies Latvijas Jūras akadēmija (LJA), un RTU Vēstures dienas otro daļu RTU IVPC organizēja sadarbībā ar RTU LJA un projektu «Enkurs 2025», ko īsteno Latvijas Jūrniecības savienība ar Sabiedrības integrācijas fonda finansiālu atbalstu [1].

Lai popularizētu jūrnieku profesiju un jūrniecības izglītību, kā arī lai suminātu modernās jūrniecības izglītības pamatlicēju K. Valdemāru viņa 200. jubilejā, LJS 2025. gada pavasarī izsludināja eseju un referātu konkursu vidusskolu, koledžu un augstskolu studentiem «Vairosim Valdemāru!». Par vienu no labākajiem konkursa darbiem tika atzīta RTU Inženierzinātņu vidusskolas skolnieces Kitijas Kampiņas eseja. RTU Vēstures dienas otrās daļas sākumā klātesošajiem bija iespēja iepazīties ar šo eseju autores lasījumā. Turpinājumā ar interesantu referātu intervijas formā «21. gadsimts un Krišjānis Valdemārs» uzstājās Latvijas Jūras administrācijas žurnāla «Jūrnieks» galvenā redaktore Anīta Freiberga, viena no šī raksta autorēm – RTU profesore Alīda Zigmunde – pastāstīja par RP / RPI absolventu devumu jūrniecībai 19. un 20. gadsimtā, ar RTU Zinātniskās bibliotēkas retumiem jūrniecības nozarē iepazīstināja bibliotekāre Brigita Ālere, savukārt RTU LJA direktors Edijs Štāls dalījās pārdomās par jūrniecības izglītību Latvijā 21. gadsimtā [2]. RTU devītās Vēstures dienas noslēgumā notika paneldiskusija «Jūrniecības izglītības nākotne Latvijā», ko vadīja A. Freiberga. Tajā piedalījās RTU rektors akademiķis Tālis Juhna, RTU studiju prorektors vietniece neatkarīgo institūtu un aģentūru pārraudzībā Ieva Rācenāja, RTU LJA direktors Edijs Štāls, students Adams Aleksandrs Soini un nozares profesionāļi – Latvijas Jūrniecības savienības valdes priekšsēdētājs Roberts Gailītis (LJA absolvents, 2008), Latvijas Kuģu kapteiņu asociācijas viceprezidents kapteinis Normunds Vilkaušs (RTU LJA absolvents, 1998) un Latvijas Kuģu mehāniķu asociācijas valdes loceklis, kuģu vecākais mehāniķis Uldis Ozols. Spraigās diskusijas noslēgumā visi bija vienisprātis – kamēr Latviju apskalo jūra, jūrniecības izglītībai Latvijā būt!

Rīgas
Politehnikuma /
Rīgas Politehniskā
institūta
absolventu
(1875–1916)
devums jūrniecībai
19. un 20. gadsimtā

1. attēls. No kreisās: Anita Freiberga, Uldis Ozols, Normunds Vilkaušs, Roberts Gailītis. 14.10.2025.

Gatavojoties devītajai RTU Vēstures dienai, RTU IVPC sadarbībā ar RTU LJA izveidoja ekspresizstādi, kas arī veltīta K. Valdemāra 200. jubilejai un jūrnieceības izglītībai Latvijā un apskatāma Ķīpsalas ielā 6B, 2. stāvā, pie ieejas RTU LJA. LJA telpās novietota arī mākslinieka Andreja Šulca (1910–2006) glezna «Krišjānis Valdemārs» – dāvinājums LJA tās piektajā izlaidumā 1998. gadā.

2. attēls. Glezna «Krišjānis Valdemārs». 1998.

LJA sāka darbību RTU 1990. gadā fakultātes statusā un darbojās universitātes sastāvā līdz 1993. gadam, kad ar Latvijas Republikas Ministru kabineta (LR MK) 1993. gada 8. janvāra lēmumu «Par Latvijas Jūras akadēmijas dibināšanu» tā kļuva par patstāvīgu augstskolu. Savukārt 2022. gada 6. jūlijā tika izdots LR MK rīkojums Nr. 492 «Par Latvijas Jūras akadēmijas reorganizāciju» [3], un kopš 2022. gada 1. novembra LJA iekļāvusies RTU ekosistēmā, kļūstot par RTU LJA.

RP / RPI (kopš 1990 – RTU) absolventi un docētāji nav tiešie K. Valdemāra skolnieki, bet, pateicoties šī latviešu dižgara ieguldījumam Latvijas jūrniecei izglītības attīstībā, ne viens vien augstskolas absolvents ir devis savu ieguldījumu tautsaimniecībai svarīgajā nozarē – jūrniecei.

Absolventi un studenti – kuģu būvei

Kuģu būvē darbu atrada galvenokārt RP Mašīnu inženieru / RPI Mehānikas nodaļas absolventi. 1870. gadā tika nodibināta Rīgas kuģu būves un mašīnbūves fabrika, kas vēlāk ieguva AS «*Lange&Sohn*» (Lange un dēls) nosaukumu. Tajā par meistarstrādājis (1877–1879) Mašīnu inženieru nodaļas absolvents (1875) Vilhelms Trompēters (*Wilhelm Trompeter*; 1850–?) [4; 64]. Viens no pazīstamākajiem RP Mašīnu inženieru nodaļas absolventiem (1894) Čarlzs Klarks tūlīt pēc augstskolas diploma saņemšanas sāka strādāt par konstruktoru (1894–1906) AS «*Lange&Sohn*». Absolvents (1906) Arvīds Zīle (1878–?) papildināja zināšanas kuģu būvē Berlīnes un Gdaņskas tehniskajās augstskolās. Kopš 1907. gada viņš strādāja Kolomnas mašīnbūves fabrikas Kuģu būves nodaļā, Maskavas guberņā Krievijā [4; 425]. Tā bija viena no lielākajām un slavenākajām fabrikām, tās produkcija godalgota Krievijas un pasaules izstādēs. Nodibinoties Latvijas Republikai, A. Zīle turpināja dzīvot un strādāt Krievijā.

Ar kuģubūvi bija saistīta RPI studenta (1904–1905) Edgara Mackaita (*Edgar Matzkait*; 1887–?) dzīve. Kad RPI 1905. revolūcijas notikumu dēļ bija slēgts, viņš devās studēt kuģu būvi un inženieriju uz Gdaņskas Tehnisko augstskolu un pēc tās absolvēšanas (1909) gadu strādāja Štetinas mašīnbūves AS «*Vulcan*» Kara kuģu būves nodaļā (*Stettiner Maschinenbau A. G. «Vulcan»*), Vācijā. Tad atgriezās Latvijā un 1918. gadā kļuva par Rīgas biržas komitejas kuģu būvētavas un mašīnu fabrikas Bolderājā direktoru [5; 73, 98].

Ar jūrniecei savu dzīvi saistīja arī citu nodaļu studenti. RP Tirdzniecības nodaļas absolvents (1895) Jānis Zēbergs (1871–1927) strādājis kuģniecības sabiedrībās «*Brāļi Seeberg*», pirms Pirmā pasaules kara strādājis par direktoru rīkotāju Krievu-Baltijas kuģniecības

sabiedrībā, Pirmā pasaules kara gados darbojies kuģniecībā Krievijā (Petrograda, Arhangeļska), bijis tirdzniecības un rūpniecības ministrs Latvijas Pagaidu valdībā (1919), kuģniecības sabiedrības «*Helmsing&Grimm*» līdzīpašnieks (1923–1927), pildījis sabiedriskos amatus, būdams Latvijas Kuģu īpašnieku savienības priekšsēdētājs, Latvijas Glābšanas uz ūdeņiem biedrības priekšsēdētājs u. c. [5; 51].

3. attēls. Jānis Zēbergs. 20. gadsimta
20. gadu sākums.

«Politehniķi» – jūrniecībai

Latvijas Republikas (LR) Finanšu ministrijas paspārnē 1920. gadā tika nodibināts Jūrniecības departaments, kura galvenais uzdevums bija sekmēt jūras kuģniecības un tirdzniecības attīstību. Departaments pastāvēja līdz 1944. gadam, un to vadījuši četri direktori. Divi no viņiem bija RPI absolventi, kuri vadīja departamentu ilgos gadus (1927–1939, 1942–1944). Viens no viņiem – RPI Mehānikas nodaļas absolvents (1914) Arturs Ozols (1890–1969) – departamentu vadīja ilgos gadus (1927–1939). Pirmā pasaules kara laikā A. Ozols dienēja Melnās jūras kara flotē. 1918. gadā viņš atgriezās Latvijā un kopā ar brāļiem Markusu Ozolu (1895–1942; studējis RPI Inženieru nodaļā), Oskaru Ozolu (1889–1975; studējis inženierzinātnes RPI, LU) un Aleksandru Ozolu (1896–1919; studējis RPI Lauksaimniecības nodaļā) iestājās Latvijas armijā, dienēja Atsevišķajā studentu rotā. Artura brāļi apbalvoti ar augstāko Latvijas valsts militāro apbalvojumu – Lāčplēša Kara ordeni [6]. Pēc A. Ozola iniciatīvas LR Pagaidu valdība konfiscēja Pirmajā pasaules karā pamesto kravas un pasažieru kuģi «Saratov». A. Ozols vadīja kuģa pārņemšanu, remontēšanu Liepājas kara ostas darbnīcās. Tas bija otrais kuģis Latvijas

flotē un vēsturē tiek pieminēts kā vieta, kur no 1919. gada 16. aprīļa līdz 26. jūnijam atradās LR Pagaidu valdība. Inženieris mehāniķis A. Ozols strādāja Liepājas Kara ostā (1919–1920), piedalījies ledlauža «Krišjānis Valdemārs» būvē Skotijā (1924–1925), bijis eksperts kuģu klasifikācijas sabiedrībā «*Loids Register of Shipping*» Rīgā (1928–1940), darbojies Latvijas jahtklubā [7].

Rīgas
Politehnikuma /
Rīgas Politehniskā
institūta
absolventu
(1875–1916)
devums jūrniecei
19. un 20. gadsimtā

4. attēls. Arturs Ozols. 20. gadsimta 30. gadi.

5. attēls. Fridrihs Šifers. 20. gadsimta 30. gadi.

Otrā pasaules kara laikā (1942–1944) Jūrnieceības departamentu vadīja RPI Inženieru nodaļas absolvents (1914) Fridrihs Šifers (1887–1964) [8]. Departamentā strādājuši vēl vairāki RPI absolventi. Viens no viņiem – Inženieru nodaļas absolvents (1906) Juris Kalējs (1875–1935) – bijis departamenta vicedirektors (1921–1935). Pēc studijām augstskolā viņš strādāja par Ūdensceļu iecirkņa priekšnieku Viļņas apgabalā (1911–1918),

Ziemeļrietumu ūdens transporta pārvaldē (1918–1920) [5; 71]. Atgriezies Latvijā, 1920. gadā sāka strādāt par Latvijas Ceļu un būvju virsvaldes Ūdensceļu direkcijas Hidrotehniskās daļas vadītāju un pēc gada sāka darbu Jūrniecības departamentā [9]. J. Kalēja kolēģis bija Kārlis Jansons (1876–?), RPI Inženieru nodaļas absolvents (1903), kurš arī strādāja Ūdensceļu direkcijā – par inženieri (1920–1921), kā arī par Jūrniecības departamenta vecāko tehniķi (1928–1929) [5; 76].

RPI Mehānikas nodaļu ar izcilību absolvējis (1914) admirālis, Latvijas Jūras kara flotes komandieris (1931–1940) Teodors Spāde (1891–1970), kurš absolvējis arī Jūras praporščiku skolu Petrogradā (patlaban – Sanktpēterburga) Krievijā un Jūras kara akadēmiju Francijā. Pirmā pasaules kara laikā viņš tika iesaukts karadienestā un dienējis dažādās vietās, ieņemot dažādus amatus, Kaspijas un Melnās jūras flotē. 1920. gadā T. Spāde atgriezās Latvijā, bija viens no kuģniecības sabiedrības «Ausma», kā arī Latvijas Jahtkluba līdzdibinātājiem (1924) un valdes loceklis [10].

Pāris gadus RP Tirdzniecības nodaļā studēja Mihails fon Benislavskis (*Michael von Benislavski*; 1860–1933), kurš pēc Pirmā pasaules kara organizēja Polijas kuģniecību [5; 41].

Rīgas Politehnikuma / Rīgas Politehniskā institūta absolventi – jūrskolu skolotāji un augstskolu docētāji ar jūrniecību saistītos mācību priekšmetos

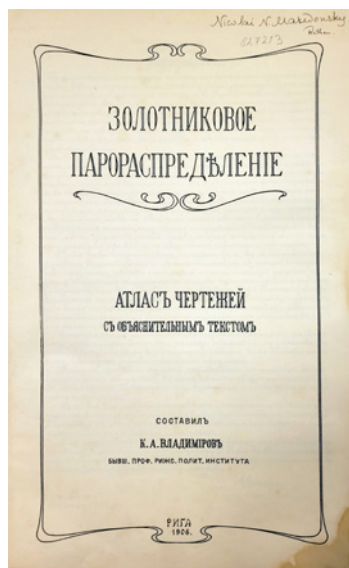
Viena no šī raksta autorēm, A. Zigmunde, izpētījusi, ka vismaz 15 % absolventu (1864–1919) strādājuši par skolotājiem dažādās mācību iestādēs. Daži pedagoģisko darbu veikuši vien pāris mēnešus, citi – visu mūžu. RP / RPI nākamajiem komersantiem tika docēts kurss jūras tiesībās un jūras likumos, vēlāk – 20. gadsimta sākumā – arī kuģu būvē, LU darbojās Kuģu būvniecības katedra.

RP Mašīnu inženieru nodaļas absolventa (1888), RP / RPI docētāja (1892–1905), profesora (1896), Mehānikas nodaļas dekāna (1901–1905) Konstantina Vladimirova (*Константин Владимиров*; 1860–1926) sastādītā grāmata par tvaika vārsta spoli (1906) izmantota mācībām cariskās Krievijas jūrskolā Odesā [11].

Ar augstskolas pedagoģiju 46 gadus bija saistīts K. Vladimirova kolēģis, RP Mašīnu zinību nodaļas absolvents (1894) skots Čarlzs Klarks (*Charles Clark*; 1867–1942) – viņš sāka strādāt RPI 1896. gadā, turpināja strādāt LU līdz mūža beigām 1942. gadā. 1902. gadā viņu ievēlēja par profesoru, bijis Mehānikas nodaļas dekāns (1906–1918), un viņa studiju kursi bija saistīti ar jūrniecību – viņš ieviesa kuģu būves disciplīnu. 20. gadsimta sākumā RPI bija plānots Mehānikas nodaļā izveidot Kuģu būves specializāciju,

taču birokrātisku šķēršļu dēļ iecere netika realizēta [12]. Č. Klarks bija projektējis vairākus jūras velkoņus dažādām Latvijas ostām, Rīgas pilsētas tuvsatiksmes tvaikoņus, ledlaužus «Pēteris Lielais» un «Krišjānis Valdemārs» [13], piedalījies Lubānas ezera spārnu kuģa pasūtīšanā izgatavošanai un būvē. Profesors izstrādājis ap 200 dažādu kuģu projektu.

Rīgas
Politehnikuma /
Rīgas Politehniskā
institūta
absolventu
(1875–1916)
devums jūrniecībai
19. un 20. gadsimtā

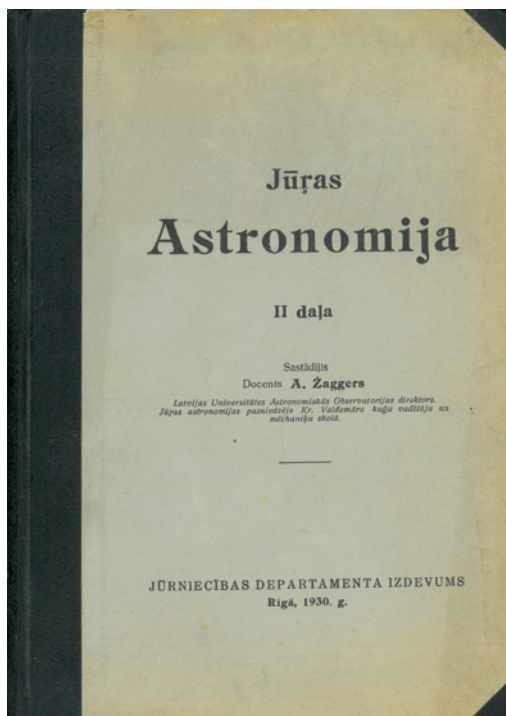

6. attēls. Konstantina Vladimirova sastādītās grāmatas par tvaika vārsta spoli titullapa. 1906.

RPI Komercijas nodaļas absolvents (1907) tautsaimnieks Jānis Kārkliņš (1877–1955) vadījis komerczinību kursus Pleskavā, Krievijā (1918), bijis docētājs LU, Universitātē Rīgā un Baltijas Universitātē Vācijā. Viņš bija kuģniecības sabiedrības «Katvaldis» valdes priekšsēdētājs (1930–1940), pētījis Latvijas kuģniecības attīstību, veidošanos, stāvokli, tās konkurenci Eiropas tirgū, publicējis rakstus. J. Kārkliņa doktora disertācijas tēma bija «Latvijas tirdzniecības kuģniecība» (1936) [14].

RPI Ķīmijas nodaļas absolvents (1913) pazīstamais astronoms Alfrēds Žaggers (1878–1956) strādāja par skolotāju Mangaļu jūrskolā (1903–1920), bija tās direktors (1914), starpkaru periodā Krišjāņa Valdemāra jūrskolā Rīgā mācījis jūras astronomiju, sastādījis mācību grāmatu «Jūras astronomija», II daļa (1930). Jūrskolā mācījis arī tehnoloģiju, ierīkojis laika staciju ar pievienotiem signālu pulksteņiem un lampām. Ā. Žaggers līdztekus bija LU Astronomiskās observatorijas direktors (1922–1944) un LU docētājs [15]. A. Žaggera kolēģis Mangaļu jūrskolā bija speciālo jūrniecības mācību priekšmetu skolotājs Ēriks Breikšs (1882–1970), ilggadējā Mangaļu jūrskolas skolotāja un direktora Jāņa Breikša (1850–1915) dēls. Ē. Breikšs vienlaikus strādāja un studēja RPI Mehānikas nodaļā. Apvienojot studijas ar darbu, Ē. Breikšs nevarēja regulāri apmeklēt

inženierzinātņu studentiem paredzētās zīmēšanas nodarbības, tāpēc viņš izvēlējās turpināt studijas Komercijas nodaļā, kuru sekmīgi absolvēja (1916). Starpkaru periodā Ē. Breikšs mācīja jūrniecības un tirdzniecības mācību priekšmetus K. Valdemāra jūrskolā [16].

7. attēls. Alfreda Žaggera sastādītās grāmatas «Jūras astronomija», II daļa titullapa. 1930.

Neilgi par skolotāju komerczinībās Rīgas biržas komitejas jūrskolā strādāja (1906/1907) Gustavs Bīncis (*Gustav Bientz*; 1883–pēc 1940), RPI Komercijas nodaļas absolvents (1906) [17].

20. gadsimta sākumā Rīgas biržas komitejas jūrskolā par skolotājiem strādājuši arī RPI absolvents (1904) Felikss Martens (*Felix Martens*; 1879–?) [18] un RPI absolvents (1905) Hans Henzels (*Hans Haensel*; 1881–?).

Nobeigums

RP / RPI sagatavojis pirmos inženierus dažādās tautsaimniecības nozarēs, tostarp kuģu būvē, inženierijā. Absolventi strādājuši cariskajā Krievijā, Vācijā un Latvijā. Studentiem un docētājiem nebija svešs arī K. Valdemāra vārds, kura rakstus lasīja, apsprieda un kura laikabiedri bija studenti. Mehāniskas nodaļas studenta Honesta Kuzņecova (1884–1936) tēvs jurists, publicists Jūlijs Kalējs-Kuzņecovs (1843–1905) bija

K. Valdemāra domubiedrs [19]. H. Kuzņecovs RPI studēja vien vienu semestri, jo pēc tēva nāves saruka finanses, RPI uz laiku slēdza, bet dzimtā saglabājās stāsts par K. Valdemāru un viņa ieguldījumu jūrniecībā.

Par RP / RPI absolventu saistību ar jūrniecību vēl daudz neizpētīta, nākotnē būtu jāpēta viņu biogrāfijas arhīvos un bibliotēkās. Augstskolas vēsture bagātina arī Latvijas jūrniecības vēsturi, arvien papildinot to – RTU LJA darbība ir daļa no šīs vēstures.

Rīgas
Politehnikuma /
Rīgas Politehniskā
institūta
absolventu
(1875–1916)
devums jūrniecībai
19. un 20. gadsimtā

ATSAUCES

- [1] Devītā RTU Vēstures diena [tiešsaiste]. <https://www.rtu.lv/lv/muzejs/muzejs-par-mums/muzeja-zinas/atvert/aizritejusi-rtu-devita-vestures-diena> [skatīts: 20.10.2025].
- [2] RTU 66. starptautiskā zinātniskā konference. Programma. 66th International Scientific Conference of RTU. Programme. [Rīga: RTU], 2025, 39., 41. lpp.
- [3] RTU Latvijas Jūras akadēmija [tiešsaiste]. <https://www.rtu.lv/lv/lja/par-mums-lja/strukturvienibas-3> [skatīts: 25.10.2025].
- [4] Album Academicum des Polytechnikums zu Riga, 1862–1912. Rīga: Jonck&Poliewsky, 1912, S. 64, 425.
- [5] Rīgas Politehnikums, 1862.–1919. g. Album Academicum (1912.–1919. g.). Rīga: LU Studentu grāmatnīcas izdevums, 1938, 41., 51., 71., 73., 76., 98. lpp.
- [6] R, Č. Četri brāļi – četri karavīri. *Daugavas Vanagu Mēnešraksts*, 1980. gada 1. septembris, Nr. 5, 11. lpp.
- [7] Kvāle, I. (sast.) Ar parakstu par Latviju. Rīga: Latvijas Kara muzejs, 2014, 205. lpp.
- [8] J., Š, K. C. † Būvinž. Frīcis Šifers. *Technikas Apskats*, 1964. gada 1. oktobris, Nr. 44, 21. lpp.
- [9] Eglītis, A. Jūrniecības departamenta vicedirektors inženieris Juris Kalējs †. *Jūrnieks*, 1935. gada 1. novembris, Nr. 11, 286. lpp.
- [10] Admirālis Teodors Spāde. Rīga: Valters un Rapa, 2002, 11., 27., 33., 34. lpp.
- [11] Vladimirov, K. Zolotnikovoje paroraspredelenije. Rīga, 1906, 112 str.
- [12] Augstākās tehniskās izglītības vēsture Latvijā. 1. daļa. Rīgas Politehnikums. Rīgas Politehniskais institūts, 1862–1919. Rīga: RTU, 2002, 73. lpp.
- [13] Muižnieks, J. Latvijas Universitātes Mechānikas fakultāte. *Universitas*, 1974. gada 1. aprīlis, Nr. 34, 13. lpp.
- [14] Latvijas Universitāte divdesmit gados. 2. daļa. Mācības spēku biogrāfijas un bibliogrāfija. Rīga: Latvijas Universitāte, 1939, 511. lpp.
- [15] K. V. M. Astronoma 75 mūža gadi. *Laiks*, 1953. gada 15. augusts, Nr. 65, 3. lpp.

- [16] **Eglīte, J.** Jūrnieku audzinātājs mūžībā. *Londonas Avīze*, 1971. gada 15. janvāris, Nr. 1265, 4. lpp.
- [17] Skolotāja Gustava Bīnca personāllieta. Latvijas Nacionālais arhīvs Latvijas Valsts vēstures arhīvs (turpmāk – LNA LVVA) 1632. f., 1. apr., 2358. l.
- [18] Skolotāja Feliksa Martena personāllieta. LNA LVVA 1632. f., 1. apr., 13561. l.
- [19] Krišjānis Valdemārs. Lietišķā un privātā sarakste. Pirmais sējums. Krišjāņa Valdemāra vēstules. Rīga: Latvijas Valsts vēstures arhīvs, 1997, 141.–142., 469. lpp.

ILUSTRĀCIJU AVOTI

1. attēls. RTU IVPC.

2. attēls. RTU LJA.

3. attēls. LNA LVVA 3234. f., 32. apr., 74020. l., 3. lp.

4. attēls. LNA LVVA 2996. f., 14. apr., 8896. l., 1. lp.

5. attēls. LNA LVVA 2996. f., 17. apr., 14026. l., 1. lp.

6. attēls. 1906. RTU IVPC.

7. attēls. LNB.

EDIJS ŠTĀLS, Mg. ing., obtained a Bachelor's degree in Marine Engineering (2002) and a Master's degree in Maritime Transport (2021) from Latvian Maritime Academy, and a Master's degree in Occupational Safety (2025) from Riga Technical University. He is Director of the RTU Latvian Maritime Academy (from 2024), founder and Chairman of the Board of the Association of Marine Engineers of Latvia (from 2023), and Member of the Board of the Latvian Maritime Union (from 2024). He is a certified instructor-evaluator of professional training for seafarers and an expert in the field of accreditation of educational institutions.

He has been working in the maritime industry since 1995. His work experience includes working on board seagoing ships, as a lecturer, as well as supervising the maritime education and training system at the Registry of Seamen of the Latvian Maritime Administration. He has participated in the development of seafarer occupational standards, vocational education and training course programmes, professional qualification exam content, regulatory enactments governing the field of maritime education, preparation of study and methodological materials, development of maritime terminology, as well as in final examination commissions and assessment of seafarers' professional competence.

Address: 6B Ķīpsalas Street, Riga, LV-1048, Latvia

Phone: +371 29283282

E-mail: edijs.stals@rtu.lv

ALĪDA ZIGMUNDE, Dr. paed., Mg. phil., has been a Specialist at the Museum of Riga Technical University since 1989. From 2007 to 2015, she was a Senior Researcher. She is currently a Professor at the Institute of Digital Humanities of Riga Technical University and the Museum Project Manager of the RTU Research Centre for Engineering History. Her main academic interests include the history of pedagogy in Europe, the history of the institutions of education, and the history of engineering sciences and universities.

Address: 5 Paula Valdena Street, Room 108, Riga, LV-1048, Latvia

Phone: +371 298 696 42

E-mail: alida.zigmunde@rtu.lv

RŪTA LAPSA, Mg. philol. (speciality – journalist), is currently the Museum Project Manager of the RTU Research Centre for Engineering History and the Project Manager of RTU Press. From 2000 to 2008, she was the Editor of the RTU newspaper «Jaunais Inženieris» and worked in communication-related fields. She has more than 40 years of experience as a Latvian literary editor. Her main academic interests are related to the stylistics and grammar of the Latvian language, the history of RTU, and the communication of history.

Address: 5 Paula Valdena Street, Room 108, Riga, LV-1048, Latvia

Phone: +371 29773395

E-mail: ruta.lapsa@rtu.lv

Rīgas
Politehnikuma /
Rīgas Politehniskā
institūta
absolventu
(1875–1916)
devums jūrniecei
19. un 20. gadsimtā

The Contribution of Riga Polytechnicum / Riga Polytechnic Institute Graduates (1875–1916) to Maritime Affairs in the 19th and 20th Centuries

Some engineers who graduated from Riga Polytechnicum (RP) / Riga Polytechnic Institute (RPI) linked their lives with maritime affairs – they built ships, trained future sailors, and managed the work of the Maritime Department. RP/RPI graduates and students have made significant contributions to maritime affairs in Russia, Latvia, Poland, and Germany. A course in shipbuilding was taught at RPI, which was later taken over by the University of Latvia (UL). RP graduate Professor Charles Clark (1867–1942) was one of the best-known and most prolific designers of ships, including the icebreaker «Krišjānis Valdemārs», until World War II; RPI graduate (1914) Admiral Teodors Spāde (1891–1970), Commander of the Latvian Navy (1931–1940), worked in Latvia in the interwar period. «Polytechnicians» headed the Maritime Department (1927–1939; 1942–1944) and worked as teachers in maritime schools, taught maritime-related courses at the University of Latvia, and wrote about maritime issues in the press.

Keywords: Graduates of Riga Polytechnicum, graduates of Riga Polytechnic Institute, teachers in maritime schools, directors of the Maritime Department, Krišjānis Valdemārs.